

Suurten kuntayhtymien PKS-raportti



tammi-joulukuu 2023

Sisällysluettelo

HSL

- Olennaiset nostot raportointikaudelta 4
- PKS-omistajaohjaustavoitteiden seuranta 5
- Tuottavuusohjelman seuranta 9
- HSL:n oman strategian eteneminen 11
- Talouden seuranta 12

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)

Olellaiset nostot toiminnasta vuonna 2023:

- Positiivisesta kehityksestä huolimatta matkustaminen kasvoi arvioitua hitaammin. Nousut tammi-joulukuussa jäivät vuoden 2019 tasosta -13,3 %. Vuoteen 2022 verrattuna nousijamäärissä oli kasvua +13,4 %. Nousijamäärä jäi 344 milj. nousuun, kun tavoite vuodelle 2023 oli 362 milj. nousua.
- Lipunmyynti piristyi, mutta talousarviosta jäätettiin 4,6 milj. euroa (-1,2 %). Lipputuloja kertyi 21,5 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2022.
- Kustannukset (toimintamenot) jäävät talousarviosta 42,5 milj. euroa (-4,9 %) pääosin operointi- ja infrakustannuksista johtuen. Viime vuosina voimakkaasti kasvanut kustannustaso oli talousarvion oletuksia maltillisempaa.
- Kustannustehokkuutta haastaa hintatason nousu ja inflaatio sekä matkustajamäärien odotettua hitaampi kehitys. Suurimpia riskitekijöitä ovat edelleen yleisesti herkkä taloudellinen tilanne ja mahdollinen taantuma. Bussiliikenteessä ja kaupunkiraideliikenteessä kustannustaso on sidottu indekseihin. Sähkön ja polttoaineiden hintatason vaihtelu aiheuttaa kustannusriskin liikennöintikustannuksiin. Sähkömarkkinoiden herkkyydet esimerkiksi joustojen ja niiden puutteiden suhteen voivat aiheuttaa huomattavia heilahteluja esimerkiksi tarjonnan vaihtelun aiheuttamien pullonkaulojen ja kysyntäpiikkien ajankohtina.

PKS-omistajaohjaustavoitteiden seuranta 1/3

Tavoite 1: tuottavuuden nousu koko tarkastelukaudella yhteensä vähintään 5 % vuosien 2015–2019 keskiarvoon verrattuna.

Mittarit	Arvio Q1	Arvio Q2	Arvio Q3	Toteuma Q4	Kuvaus toteumasta
1. Tuottavuusohjelman laatiminen ja toimeenpano sisältäen tuottavuusmittarien päivittämisen sekä muut tarvittavat toimenpiteet talouden tasapainottamiseksi jäsenkuntien taloustilanteet huomioon ottaen.	Toteutuu	Toteutuu osittain	Toteutuu osittain	Toteutui osittain	Tuottavuusohjelma on valmistunut ja toimenpiteet on tuotu osaksi toiminnan suunnittelua ja seurantaa (ks. diat 9–10). Kustannustehokkuutta haastaa hintatason riskit ja inflaatio sekä matkustajamäärien odotettua hitaampi kehitys.
2. Matkustajakilometrikustannus (infrakulujen kanssa ja ilman).	Toteutuu osittain	Toteutuu osittain	Toteutuu	Toteutui	<p>Matkustajakm-kustannus ilman infrakustannuksia</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tavoite: 0,28 e/matk.km (2022: 0,30 e/matk.km) - Toteuma: 0,28 e/matk.km <p>Matkustajakm-kustannus infrakustannusten kanssa</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tavoite: 0,38 e/matk.km (2022: 0,37 e/matk.km) - Toteuma: 0,37 e/matk.km.

PKS-omistajaohjaustavoitteiden seuranta 2/3

Tavoite 2: kuntakohtaiset subventio-osuudet tarkastelukauden loppuun mennessä enintään 50 % kuntakohtaisista kokonaiskustannuksista.

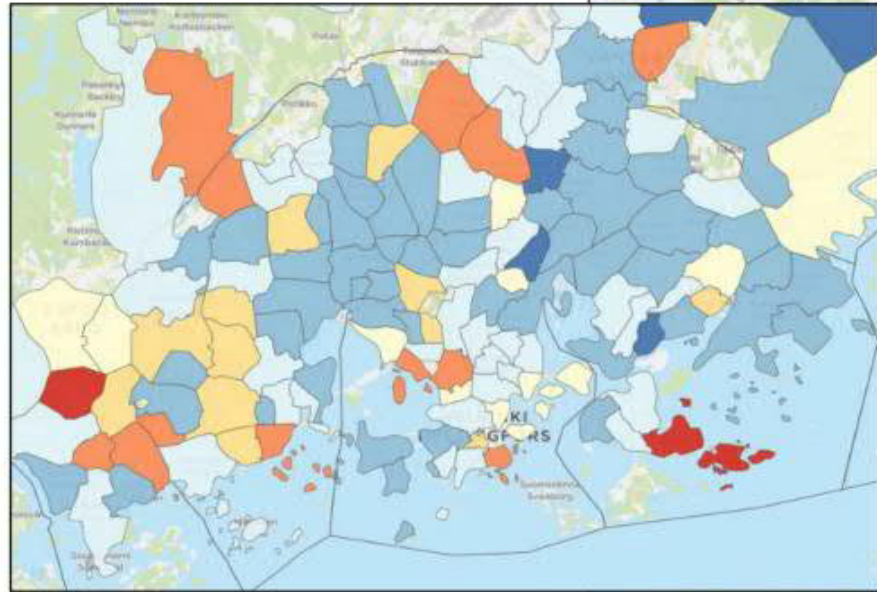
Mittarit	Arvio Q1	Arvio Q2	Arvio Q3	Toteuma Q4	Kuvaus toteumasta
1. Suunnitelman laatiminen kuntakohtaisen subventio-osuuden saavuttamiseksi.	Ei toteudu	Ei toteudu	Ei toteudu	Ei toteutunut	Tilinpäätösennuste keskimääräiseksi subventioksi on 53 % (Helsinki 48,5 %, Espoo 67,1 %, Vantaa 47,7 %). Toimenpiteet liittyvät tuottavuusohjelman toimenpiteiden etenemiseen.
2. Kuntaosuuksien tarkastelu kuntakohtaisesti vuosittain ja keskipitkän aikavälin (5–7 vuotta) ennusteilla.	Toteutuu	Toteutuu	Toteutuu	Toteutui	Kunnittaiset kuntaosuusarviot on sijoitettu poikkileikkausvuosille 2030 ja 2035 Toiminta- ja taloussuunnitelmassa 2024-2026 HSL:n rahoitusta ja tilannekuvaa arvioivan ohjausryhmän työn pohjalta.
3. Joukkoliikenteen infra- ja operointikustannusten kumulatiivisen kehityksen tarkastelu kuntakohtaisesti ja koko HSL-alueen osalta vähintään suurten infrahankkeiden suunnitteluvaiheessa päivitettävillä pitkän aikavälin ennusteilla, jotka tukevat jäsenkuntien hankekohtaista päätöksentekoa.	Toteutuu	Toteutuu	Toteutuu	Toteutui	Tiedot päivitetään vuosittain kolmen vuoden toiminta- ja taloussuunnitelmajaksolle.

PKS-omistajaohjaustavoitteiden seuranta 3/3

Tavoite 3: Joukkoliikenteen toimivuuden parantaminen ja vastuullisuus.

Mittarit	Arvio Q1	Arvio Q2	Arvio Q3	Toteuma Q4	Kuvaus toteumasta
1. Suunnitelman laatiminen pandemian liikkumiseen aiheuttamiin muutoksiin sopeutumiseksi.	Toteutuu	Toteutuu	Toteutuu	Toteutui	Liikenteen suunnittelussa tarjonnan suuntaaminen ja tuottavuuden kehittäminen on osa jatkuvaa toimintaa. Liikenteen sopimusten joustovaroja käytetään jatkuvasti, uudelleen neuvottelulle ei vielä tunnistettu tarvetta.
2. Alueittainen asiakas- ja asukastyytyväisyys vuosittain.	Toteutuu	Toteutuu	Toteutuu	Toteutui	Joulukuun 2023 NPS-luku eli suositteluindeksi oli 37, mikä vastaa hyvää tulosta (syyskuu: 25, kesäkuu: 9). Suositteluindeksi nousi yhtä kuntaa lukuun ottamatta kaikissa kunnissa, vyöhykkeillä ja markkina-alueilla. Suositteluindeksi oli korkein Helsingin B-vyöhykkeellä (41) ja matalin Espoon C-vyöhykkeellä (16). Suositteluindeksi nousi eniten Espoon ja Kauniaisten B:llä (+21). Markkina-alueiden kohdalla itä (NPS-luku 37) suoriutui etelää ja länttä paremmin (molempien NPS 33).
3. Joukkoliikenteen co2-päästöt vuoteen 2025 mennessä vähintään -90 % verrattuna vuoden 2010 tasoon. 2.2.2024	Toteutuu	Toteutuu	Toteutuu	Toteutui	Päästötavoite on saavutettavissa jakeluvuorituksen kasvaessa sekä sähköbussien ajosuoritteiden noustessa yli 50 % ajosuoritteista. Uutena hankittavien linja-autojen päästöttömyys sisältyy kalustovaatimuksiin. Tilinpäätösennusteen mukaan co2-päästöt alenivat vuonna 2023 -63 % verrattuna vuoden 2010 tasoon. 7

Suositteluindeksi (NPS) postinumeroalueilla

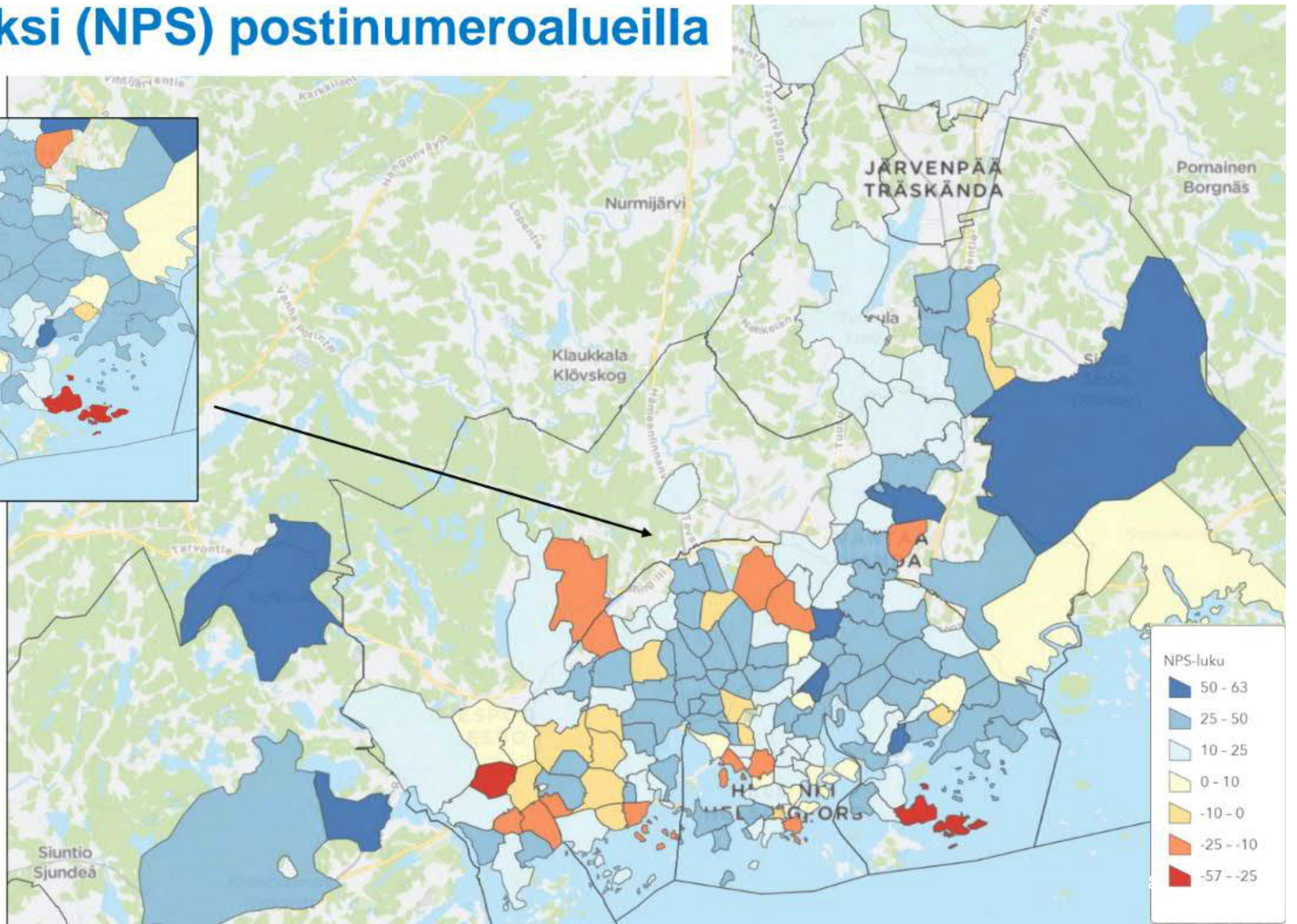


Kartalla esitetään postinumeroalueet, joilta on vähintään 10 vastausta

[Linkki karttaan](#)

Taloustutkimuksen tulkintaohje:

- 40+ erinomainen
- 20-39 hyvä
- 0-19 tyydyttävä
- Alle 0 heikko tulos



Tuottavuusohjelman seuranta 1/2

Osa-alue	Toimenpiteiden arvioitu taloudellinen yhteisvaikutus 2023	Arvioitu kumulatiivinen taloudellinen vaikutus strategiakauden loppuun	Toteuma 2023	Kuvaus toteumasta
LIPUT, HINNOITTELU JA MARKKINOINTI	24,9 milj. euroa	Lisätulo 38,1–130,9 milj. euroa	Toteutui	Strategiakauden lisätuloarvion haarukkaan vaikuttavat hinnoittelu- ja tariffiratkaisut sekä matkustajamäärien kehitys. Hintoja on korotettu vuoden 2023 alussa keskimäärin 8 %. Samalla eri vyöhykkeiden hintasuhteita muutettiin niin, että pitkien matkojen kerta- ja kausilippuhinnat laskivat ja lyhyiden matkojen kohosivat verrattuna vuoden 2022 hintoihin (ABCD +21–23 %, AB- ja BC +8–11 %, ABC ja BCD 0 %, D +3–4 %). Alennusryhmän 1 alennusprosenttia laskettiin 45 %:sta 40 %:iin. ALV:n perimättä jättäminen tammi-huhtikuulta siirrettiin koko vuoden lippuhintoihin.
OPEROINTI-KUSTANNUKSET JA LINJASTOSUUNNITTELU 2.2.2024	Vaikutukset portaittain kilpailutusten myötä. Vuonna 2023 säästö yht. 2,86 milj. euroa.	Säästö 42,6–67,2 milj. euroa	Toteutui	Liikennöintikauden 2023–24 aikataulujen suunnittelussa on kiinnitetty erityistä huomiota linjojen eurot/nousu-mittariin ja pyritty parantamaan tätä aikataulusuunnittelun toimenpitein. Kilpailukierroksilla on saatu toistaiseksi hyvin sähköbussuja ja liikenteen sähköistymisen keskimääräinen kustannusvaikutus on n. -9 % verrattuna diesel-busseihin. Todennäköisyys sähköbussien toimitusvaikeuksille edelleen korkeahko. Metroliikenteen osalta toteutetaan kysynnän ja tarjonnan täsmällisempää kohdentamista ottamalla käyttöön eri vuorovälit arkipäivien ruuhka-ajan liikenteessä.

Tuottavuusohjelman seuranta 2/2

Osa-alue	Toimenpiteiden arvioitu taloudellinen yhteisvaikutus 2023	Arvioitu kumulatiivinen taloudellinen vaikutus strategiakauden loppuun	Toteuma 2023	Kuvaus toteumasta
IT-KUSTANNUKSET JA HANKINNAT	Lähtötilanteeseen (2020) verrattuna n. + 1,5 milj. euroa	Säästö 19,1 milj. euroa	Toteutui osittain	<p>Kehittäminen painottuu digitaalisten palveluiden kehittämiseen ja myynnin keskittämiseen digitaalisiin kanaviin.</p> <p>Lipputilihankkeen rakennusvaiheen aikana IT-kustannusten säästöpotentiali realisoituu strategiakauden lopulla 2025.</p>
MUU SISÄISEN TOIMINNAN TEHOSTAMINEN	Tarkastus- ja palvelumaksuista tuloa +0,4 milj. euroa (vs. 2022). Toimitilojen keskittäminen +0,3 milj. euroa. Toimitilojen ulosvuokraus +0,2 milj. euroa.	Säästö 8,4 M€ Lisätulo 0,6 M€	Toteutui	<p>Toimenpiteinä toimitilojen keskittäminen Itä-Pasilaan ja palvelumaksujen käyttöönotto. Organisaatiouudistuksen (04/2022) jälkeinen organisaatio- ja toimintamallin arviointi tehtiin 06/2023. Kriittisen osaamisen yksikkö- ja ryhmäkohtaiset kehittämissuunnitelmat ohjaavat kehittämistä. Henkilöstösuunnitelma vuodelle 2024 tehtiin keskittymällä osaamisen muutostarpeisiin. Suunnitelmassa arvioitiin sekä omien resurssien että ostopalvelujen tarve. Jonkin verran tunnistettiin tarvetta vahvistaa omaa osaamista ostopalvelujen käytön sijaan.</p>

HSL:n omien strategisten tavoitteiden toteuma-arvio

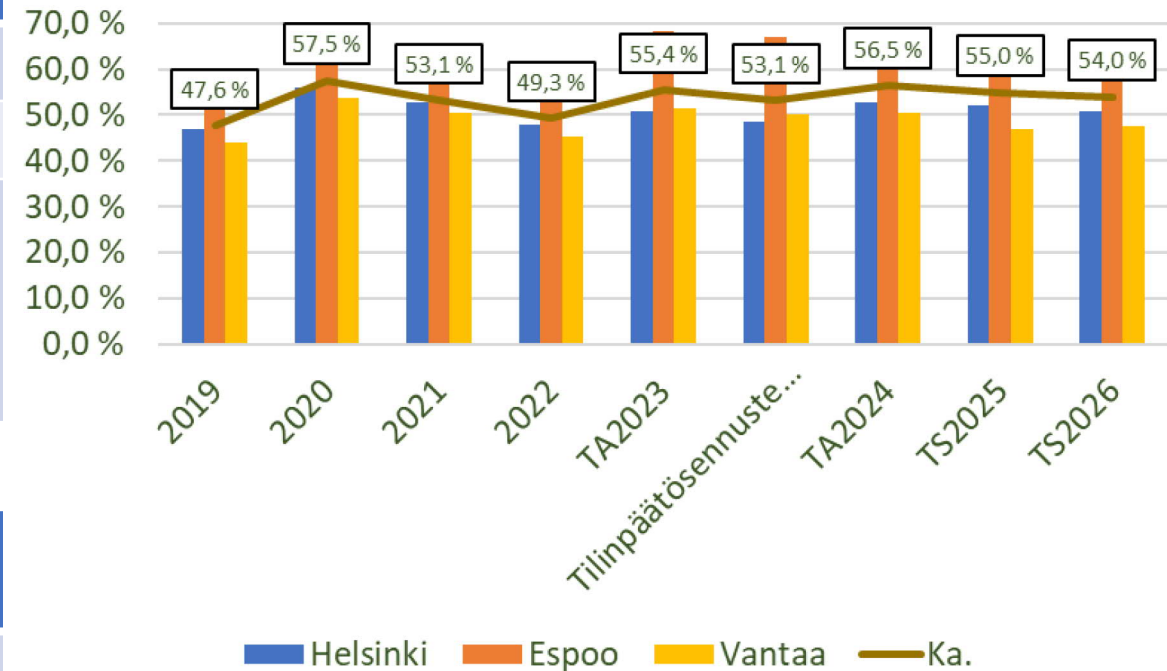
Strateginen tavoite	Mittari	Tilinpäätös 2022	TP-ennuste 2023	Tavoite 2023	Ennuste 2025	Tavoite 2025
Kohti päästötöntä joukkoliikennettä	CO2-päästöt	-53 % vrt. 2010 taso	-63 % vrt. 2010 taso, ei toteudu ●	-69 % vrt. 2010 taso	-90 % vrt. 2010 taso, toteutuu ●	-90 % vrt. 2010 taso
Joukkoliikenteen käyttö ennätyslukemissa	Nousut	304 milj.	344 milj., ei toteudu ●	362 milj.	376 milj., ei toteudu ●	400 milj.
Kustannustehokas joukkoliikenne	Matkustajakilometri-kustannus pl. infra	0,30 e/km	0,28 e/km, toteutuu ●	0,28 e/km	0,29 e/km, ei toteudu ●	0,25 e/km
Tasapainoinen talous	Tulot yhteensä (ilman tukia ja kuntaosuuksia*)	338 milj. e	404 milj. e, toteutuu ●	390 milj. e	413 milj. e, toteutuu ●	400 milj. e
	Kuntaosuus (ilman koronatukia)	56,0 %	53,0 %, toteutuu ●	55,0 %	54,5 %, toteutuu ●	50–55 %

Tunnusluvut tarkastelujaksolta

Sitovat erät	TA2023, euroa	Tilinpäätösennuste 2023**
Toimintamenot	876 000 000	860 340 000
Investointimenot	23 387 000	21 524 506
Kuntaosuudet vähennysten jälk.	466 327 000*	439 377 000
<i>Helsinki (%)</i>	(50,8%)	(48,5%)
<i>Espoo (%)</i>	(68,4 %)	(67,1 %)
<i>Vantaa (%)</i>	(51,3 %)	(47,7 %)

Muut tunnusluvut	TA2023, euroa	Tilinpäätösennuste 2023
Toimintatuotot	868 947 443*	870 481 067
Lipputulot	381 041 000	376 435 627
Operointikustannukset	596 041 000	558 124 901

Subventiotasot

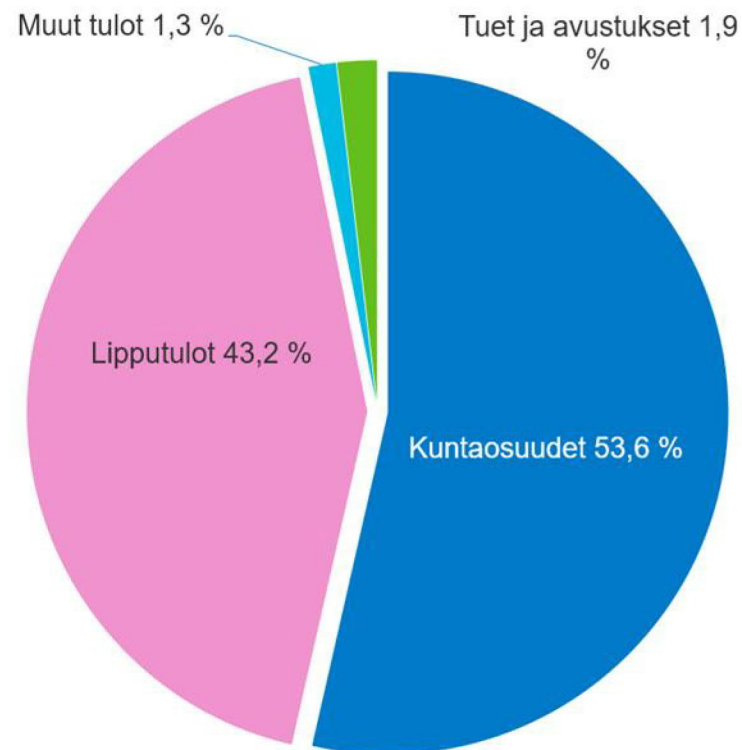


* Muutettu TA

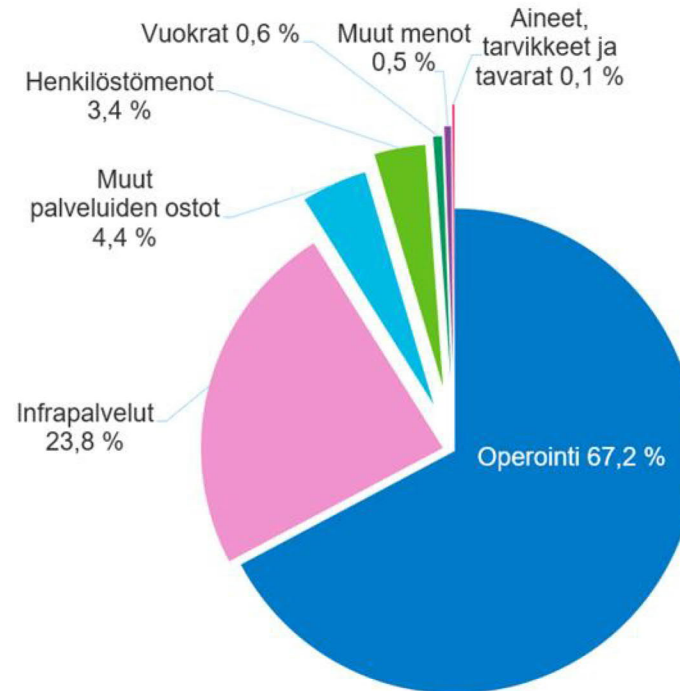
** Tilinpäätösennuste. Erityisesti kuntakohtaisiin jakoihin ja subventioon tulee vielä muutoksia, kun viimeisimpien lippulajitutkimusten tuloksista saadaan tietoa kuntalaisten liikkumisesta (tammik. 2024 lopulla).

Toimintatuottojen ja -kulujen jakautuminen 1–12/2023

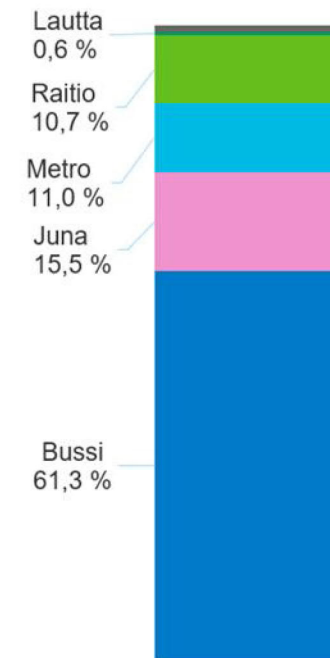
Toimintatulojen jakauma 1-12/2023



Toimintamenojen jakauma 1-12/2023



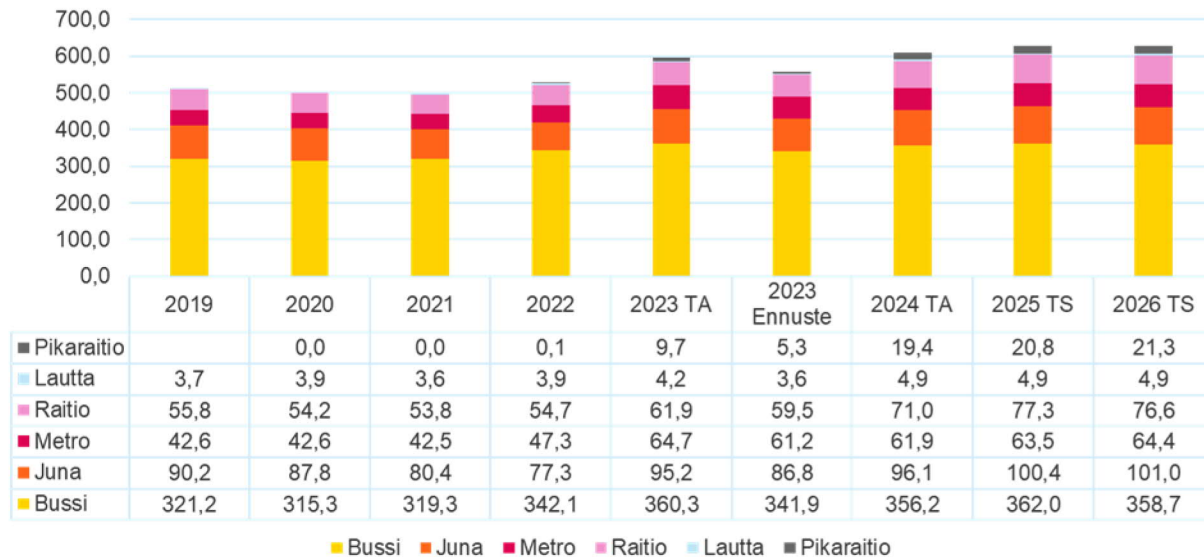
Operointikustannukset yhteensä 558,1 milj. euroa, joista



Operointi- ja infrakustannusten kehitys

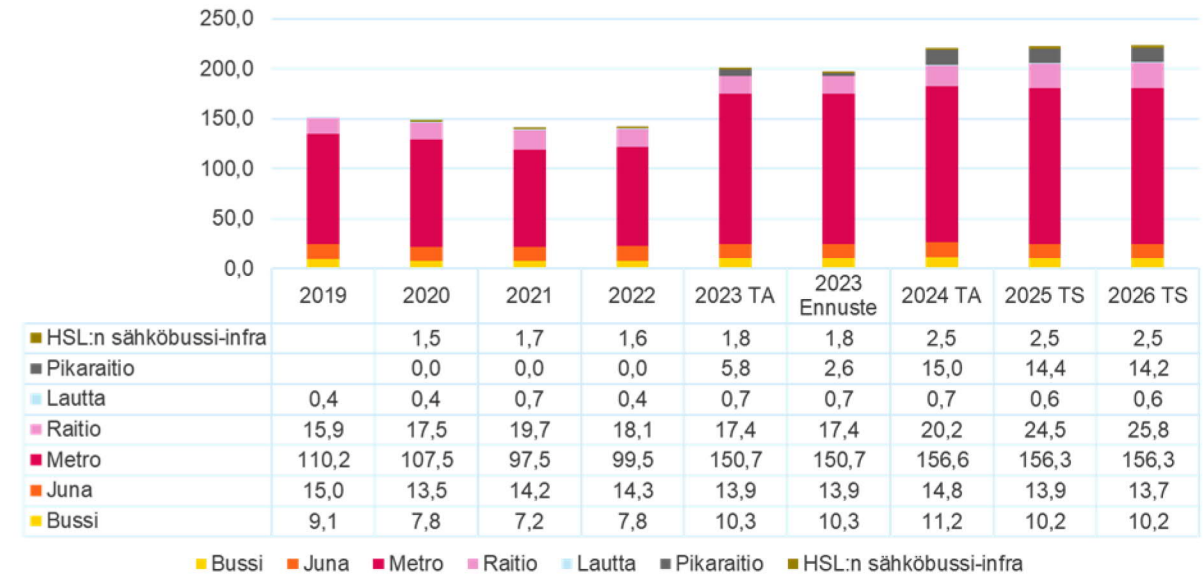
Operointikustannukset

Operointikustannukset vuonna 2023 ovat tilinpäätösennusteen mukaan yhteensä 558 M€ 67 % toimintamenoista



Infrakustannukset

Infran käyttökustannukset vuonna 2023 ovat yhteensä 198 M€ 24 % toimintamenoista



Taseen tunnuslukujen kehitys

	TP-ennuste 2023	2022	2021	2020	2019
Omavaraisuusaste, %	-	39,1 %	13,2 %	5,5 %	50,3 %
Suhteellinen velkaantuneisuus-%	-	15,3 %	16,0 %	19,4 %	10,4 %
Velat ja vastuut, % käyttötuloista	-	8,3 %	7,6 %	10,2 %	7,5 %
Kertynyt yli-/alijäämä, milj. euroa	97 362	70 412	8 353	-5 833	65 223
Kertynyt yli-/alijäämä, euroa/asukas	71	51	6	-4	49
Lainakanta 31.12., milj. euroa	34 211	39 474	44 737	50 000	0